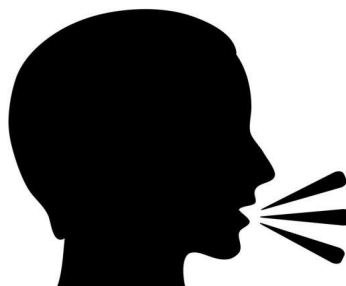

አማርኛ

እንደ መጀመሪያ ቋንቋ
የመምህር መምሪያ መጽሐፍ

፳ኛ ክፍል

አማርኛ እንደ መጀመሪያ ቋንቋ የመምህር መምሪያ መጽሐፍ

ቋንቋ(8) ክፍል

አዘጋጆች፡-

ልዑል በቃሉ ዘሪሁን
ንግስት ኪዳኔ አሰጋኸኝ
ዳግማዊት ዋጋዬ ካሳዩ

ገምጋሚ እና አርታኢ፡-

መስፍን ደፈረሱ ወ/መድኅን
ትንቢት ግርማ ኃይሉ
ፋሲል ብዙነህ በቀለ

ጥራት ተቆጣጣሪ እና ገምጋሚ፡-

ፍሬሕይወት አሠፋ ከበደ

አስተባባሪ፡-

ጌታቸው ታለማ አጥናፉ

አቀማመጥ እና ስዕል፡- እንጦጦ ፖሊ ቴክኒክ ኮሌጅ

ማውጫ

ገፅ

መግቢያ	-----	1
ምዕራፍ አንድ፡- የስራ ሥነ ምግባር	-----	1
ምዕራፍ ሁለት፡- ባህላዊ ቅርስ	-----	12
ምዕራፍ ሶስት፡- ሰብዓዊ እሴቶች	-----	24
ምዕራፍ አራት፡- አጭር ልቦለድ	-----	34
ምዕራፍ አምስት፡- ሥነ-ህዝብ	-----	47
ምዕራፍ ስድስት፡- በርሃማነት	-----	58
ምዕራፍ ሰባት፡- የህፃናት ጉልበት ብዝበዛ	-----	68
ምዕራፍ ስምንት፡- ሰላም	-----	81
ምዕራፍ ዘጠኝ፡- የአየር ንብረት	-----	99
ምዕራፍ አስር፡- ተውኔት	-----	113
ዋቢ ጽሑፎች፡		131
አባሪ፡		134

መግቢያ

ይህ የመምህር መምሪያና ከዚህ ጋር አብሮ የሚሄደው የ8ኛ ክፍል የተማሪ መማሪያ መጽሐፍ አማርኛን በመጀመሪያ ቋንቋነት የሚማሩ ተማሪዎች በቋንቋው በብቃት ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መጻፍ እንዲችሉ፤ በተጨማሪም የቃላትና የሰዎስው እውቀት እንዲያገኙ ለማድረግ የተዘጋጀ ሥርዓተ ትምህርት አካል ነው።

የመምህር መምሪያው በሥርዓተ ትምህርቱ ላይ በመመሥረት በአዳዲሶቹ የመማሪያ-ማስተማሪያ መሣሪያዎች ውስጥ በጥቅም ላይ ስለዋሉት የማስተማር አቀራረቦችና ስለአዲሱ መርሃትምህርት (ሥርዓተ ትምህርት) መነሻ ሀሳቦች መሠረታዊ መረጃ ይሰጣል። በአንድ ምዕራፍ ሥርም ለቀረቡት የትምህርት ይዘቶች ግልጽ መመሪያ ያቀርባል። በተጨማሪም ተማሪዎች የሚማሩትን ትምህርት ለመከታተልና አስፈላጊ በሆነበት ጊዜ ሁሉ ተገቢውን ድጋፍና ማጠናከሪያ ለመስጠት ተከታታይ ምዘናን መተግበር የሚቻልበትን መርሕ ይዟል። በትምህርቱ ሂደት ውስጥ የሥርዓተፆታንና የአካቶ ትምህርትን እንዴት ማረጋገጥ እንደሚገባ ድጋፍ ይሰጣል።

በመጨረሻ ላይም ለ8ኛ ክፍል የተዘጋጀው የአማርኛ ቋንቋ (እንደ) መርሃት ምህርት ተያይዟል። ይኸ መርሃ ትምህርትም በየደረጃው በእያንዳንዱ ወሰን ትምህርት ተማሪዎች ሊያዳብሯቸው ስለሚገቡ የቋንቋ ብቃቶች ያሳያል።

የማስተማር መርሆዎች

በእያንዳንዱ ምዕራፍ በሁሉም ክሂሎች (ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብና መጻፍ) እንዲሁም ቃላትና ሰዎስውን በተመለከተ የቀረቡት

የትምህርት ይዘቶች የማንበብንና የመጻፍን ችሎታዎች በሚያዳብሩበት መልክ ተደራጅተዋል። አዳምጦ/አንብቦ መረዳት የሚዳብረው በቅድመ ማዳመጥ/ማንበብ፣ በማዳመጥ/በማንበብ ሂደትና በድህረ ማዳመጥ/ማንበብ ተግባራት ነው። ተማሪዎች ስለጽሑፉ (በቅድመ ማዳመጥ/ማንበብና በማዳመጥ/ በማንበብ ሂደት ወቅት) እንዴት መገመት እንደሚችሉ፣ መረዳታቸውን በራሳቸው እንዴት መቆጣጠር እንደሚችሉና ያዳመጡትን ወይም ያነበቡትን እንዴት መገምገም እንደሚችሉ መማር አለባቸው።

መናገርና መጻፍ በተገቢ ሁኔታ ራስን መግለጽን መቻልን ይመለከታሉ። ይኸውም ቋንቋውን በትክክል መጠቀምንና ሀሳብን ለሌላ አካል በንግግርም ሆነ በጽሑፍ በግልጽ ማስተላለፍን ይጨምራል። በመሆኑም የንግግርና የጽሑፍ ክህል የሚዳብረው ተማሪዎች በተቻለ መጠን ራሳቸውን እንዲገልጹ በርካታ ዕድሎች ሲመቻቹላቸውና ወቅታዊ ግብረመልሶችም ሲያገኙ ነው።

የቃላት ዕውቀት፣ ቃላትን የመለየት/የመረዳትና ፍቻቸውን የመገንዘብ ችሎታ ነው። የተገደበ የቃላት ዕውቀት ያላቸው ተማሪዎች የሚያነቡትንም ሆነ የሚያዳምጡትን ጽሁፍ መልእክት ለመረዳት የቃላት እውቀት በጣም አስፈላጊ ነው። የቃላት ዕውቀት የሚዳብረው አዳዲስ ቃላትን ከነፍቻቸው በማስተማር፣ ተማሪዎች እነዚህን ቃላት በንግግርም ሆነ በጽሑፍ እንዲጠቀሙባቸው በማበረታታትና ከሚያነቡት ወይም ከሚያዳምጡት ጽሑፍ ውስጥ የቃላትን ፍቺ የሚያገኙበትን ብልሃት (ስትራቴጂ) በማስተማር ነው። ሰዋስው፡- በመርሃ ትምህርቱ ላይ ተመሥርቶ ለደረጃው በተዘጋጀው የትምህርት ወሰንና ተለጣጥቆ መሠረት የተለያዩ ሰዋስዋዊ መዋቅሮችን በመማርና በትክክል በመጠቀም ላይ ያተኩራል። በአጠቃላይ ከላይ የዘረዘርናቸው የትምህርት ይዘቶች ማዕከል ያደረጉት በምዕራፉ የቀረቡትን የትምህርት ዓላማዎች ነው።

ምዕራፍ አንድ

የሥራ ስነ ምግባር

(ክፍል ጊዜ 9)

የምዕራፉ አላማዎች፡- ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- ❖ በጥሞና አዳምጠው በተነገረበት አውድ መሰረት ይመልሳሉ፤
- ❖ የስራ ስነ ምግባርን ጽንሰ ሃሳብ ይገልጻሉ፤
- ❖ አዳዲስ ሀሳቦችን አካተው ጽሁፍ ይጽፋሉ፤
- ❖ የስራ ስነ ምግባር አመላካች ነገሮችን ይገልጻሉ፤
- ❖ የቋንቋውን ትክክለኛ የሰዋሰው አወቃቀር ይጠቀማሉ፡፡

የምዕራፉ ይዘቶች፡-

- ❖ የሌሎችን ሀሳብ ማዳመጥ
- ❖ ቋንቋን በተለያዩ አውድ ውስጥ መጠቀም
- ❖ የለሆሳስ ንባብ
- ❖ ፅህፈት
- ❖ ተዘውታሪ ቃላት
- ❖ የቋንቋ መዋቅር

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥ

ሰው ለስራ

የትምህርቱ አቀራረብ፡

ቅድመ ማዳመጥ

ተግባር

መምህር!

«ሰው ለስራ» የሚለውን ምንባብ ለተማሪዎችዎ ከማንበብዎ በፊት፡-

- በተማሪ መጽሐፍ ላይ የተቀመጡትን የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።

የማዳመጥ ሂደት

ተግባር

- ምንባቡን በዝግታ እና በተመጠነ የድምጽ ደረጃ ያንብቡላቸው
- እየተከታተሉዎት መሆናቸውን ለማረጋገጥ የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎችን ይጠይቋቸው።
- በትኩረት እንዲከታተሉዎት ምክር ይለጉሏቸው።
- ተማሪዎችዎ ለሚሰጧቸውም ምላሾች ያበረታቷቸው።

አዳምጦ መረዳት

ተግባር

- የቀረቡትን ጥያቄዎች በእርሶ መሪነት በቃላቸው እንዲሰሩ ያድረጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እኩል ተሳትፎ እንዲኖራቸው ያድርጉ።

ምዘና

- ካዳመጡት ምንባብ ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- ሁሉም ተማሪዎች ተሳትፎ ማድረጋቸውን መቃኘት፤
- የንግግር ክሂላቸውን ማጎልበት እንደቻሉ መገምገም፤

መርጃ መሳሪያ

- መቅረፅ ድምፅ

ሰው ለሰራ

ሰው የተፈጠረው በስራና ለስራ መሆኑን በመገንዘብ በምድር ላይ ሲኖር ራሱ በፈጠረውም ሆነ ሌሎች በፈጠሯቸው የስራ መስኮች ላይ ተሰማርቶ ኑሮውን ማሻሻልና ራሱን መቀየር ይኖርበታል። በስራ ዓለም ሲኖር ደግሞ ምንድን ነው የምሰራው? ለምን አላማ ነው የምሰራው? የማገኘው ውጤትስ ምንድን ነው? ለሚሉት መሰረታዊ ጥያቄዎች መልስ ከራሱ ማግኘት ይጠበቅበታል። ለእነዚህ ጥያቄዎች አጥጋቢ መልስ ከራሱ የሚያገኝ ከሆነ ደግሞ የሚሰራው ስራ ጥፋት እንዳያስከትል፤ ጉዳት እንዳያመጣ፤ ሌሎችን እንዳይረብሽና የሰሩትን ስራ እንዳበላሽ ማድረግ ይችላል።

የሰው ልጅ ሁልጊዜ አዲስ ነገርን የሚሻ ስለሆነም የሚሰራውን ስራ በጊዜ ሂደት እያስተካከለና እያረመ ይሄዳል። ንጹህ አዕምሮ ያለው ሰው ዛሬ ላይ የሰራውን ስህተት ነገ ላይ አይደግመውም። የስኬታማ ስራና ሀብት ፈጠራ ጥበቦች እንደሚናገሩትም አንድ ጠንካራ ሰው ስራና

ውጤቱን ራሱ ካልገደበው በስተቀር ለአንዱ ትልቅ ለሌላው ደግሞ ተቆንጥሮ በትንሹ የተሰጠው አይደለም። ከበርካታ የስኬታማነት ልምዶች በግልጽ ማየት እንደሚቻለው መደህየትም ሆነ መበልጸግ፣ መስነፍም ሆነ መትጋት፣ መማርም ሆነ አለመማር፣ ክፉም ሆነ ደግ መሆን፣ ማደግም ሆነ አለማደግ፣ ማትረፍረፍም ሆነ ማብቃቃት በአብዛኛው የግል ምርጫዎችና ውሳኔዎች ናቸው። በዚህ መልኩ ማሰብ ለራስ መልካም ወዳጅ የመሆን ቁልፉ መሳሪያ ነው። ሰው ለራሱ መልካም ወዳጅ ሲሆን ለትልቅ ስኬት ይበቃል። ምክንያቱም ለራሱ የልብ ወዳጅ ከሆነ ለስራና ለእድገት የተሰጠውን ማንነት አያባክነውም።

መምህር!

ተማሪዎች ለማዳመጥ ክሂል የቀረበላቸውን ርዕሰ ጉዳይ እየተከታተሉ ስለመሆናቸው ለማረጋገጥ የሚከተሉትን የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎች በመጠየቅ ምላሾቻቸውን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ።

- ❖ ካዳመጣችሁት ምንባብ በመነሳት በስራና በሰው መካከል ስላለው ተጠያቂ ግንኙነት ምን ተረዳችሁ?
- ❖ ሰው በስራ ዓለም ሲኖር ምን ምን ነገሮችን ማሰብ ይኖርበታል?

ስራን መስራት የተለመደና ያለ ቢሆንም ሰዎች ሲሰሩ ማሰብ ያለባቸው ነገሮች እንዳሉ ማወቅ ይጠበቅባቸዋል። የመጀመሪያው ሰው የሚሰራውን ስራ መውደድና በስራው ውጤታማ እንደሚሆን አውቆ መስራት ነው። ብዙ ጊዜ ስራዎች የሚበደሉትና በአግባቡ የማይሰሩት ሰዎች ለስራቸው ፍቅር ስለሌላቸው ነው። ይህ ደግሞ ስራቸውን በሚፈለገው መጠን አድምተው እንዳይሰሩ ያደርጋቸዋል።

እውነታው ግን ሰዎች በተለያዩ ምክንያት የማይወዱት የስራ መስክ ላይ እንኳ ቢሰማሩ የተሰጣቸውን ስራና ሀላፊነት በጥንቃቄ መወጣት ነው። ጥንቃቄ ስንል ለስራው፣ ለሰራተኞች፣ ለምንሰራበት ቁሳቁስ ወዘተ ሊሆን ይችላል።

ሌላው ስራን ስንሰራ ማድረግ ያለብን ነገር በዕውቀት ላይ ተመስርቶ መስራት ነው። ሰዎች የሚሰሩትን ስራ በዕውቀት ላይ ተመስርተው የሚሰሩ ከሆነ ውጤታማ መሆናቸው አያጠራጥርም። እውቀትን ደግሞ በሁለት መንገድ ልናገኘው እንችላለን። አንድም በትምህርት አንድም በልምድ። እነዚህን ነገሮች ተጠቅመን ስራችንን በዕውቀት ማከናወን ይኖርብናል።

በመጨረሻም ሰዎች ከፈጣሪ የተሰጣቸውን ጥበብና እውቀት ተጠቅመው ዓለምን የመቀየር አቅም እንዳላቸው አሁን ያለንበት የዓለም ነባራዊ ሁኔታ ምስክር ነው። በመሆኑም ስራን በመስራት ራስን፣ ቤተሰብን፣ አካባቢን፣ ሀገርንና ዓለምን መቀየር ተገቢ ነው።

አዳምጦ መረዳት

መምህር!

በተማሪው መጽሀፉ ላይ የተሰጡትን የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎች በቃል በማሰራት የተማሪዎቹን የአዳምጦ መረዳት ደረጃ ይፈትሹ ግብረ መልስም ይስጧቸው።

ክፍል ሁለት፡- መናገር

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- ❖ በመማሪያ መፅሀፋቸው ላይ የቀረቡት ጥያቄዎች በክፍል ውስጥ ውይይት ተደርጎባቸው የሚቀርቡ ስለሆኑ ተማሪዎቹን ሶስት ሶስት በማድረግ ያቧድኗቸው።
- ❖ ቡድኑ ባታዊ ስብጥር እንዲኖረው ያድርጉ።
- ❖ በቀረቡላቸው ጥያቄዎች ላይ በንቃት እንዲሳተፉ ይዘዟቸው።

በመቀጠልም፡-

- ❖ በጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጓቸው።
- ❖ በየቡድናቸው እየሄዱም የግልፅነት ጥያቄ ካለ ገለፃ ያድርጉላቸው።
- ❖ በመጨረሻም የተወያዩበትን ሀሳብ በተወካዮቻቸው አማካኝነት ለክፍል ጓደኞቻቸው በንግግር መልክ እንዲያቀርቡ ያግዟቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው።
- ❖ መምህር እባክዎ የአካል ጉዳትና ልዩ ፍላጎት ያላቸውን ተማሪዎች እንደየ ችሎታቸው እንዲሳተፉ ያድርጉ።

ምዘና

- ❖ ቡድኑ መስርተው ለመወያየት መዘጋጀታቸውን መፈተሽ፤
- ❖ በተሰጧቸው ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ውይይት ማድረጋቸውን መከታተል፤
- ❖ የአካል ጉዳትና ልዩ ፍላጎት ያላቸው ተማሪዎች ንቁ ተሳትፎ እያደረጉ መሆናቸውን መገምገም

ክፍል ሶስት፡- ንባብ

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ንባብ

ተግባር

መምህር!

- ምንባቡን ከማስነበብዎ በፊት መማሪያ መፅሃፉ ላይ ያሉትን የቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች በማቅረብ በውይይት እንዲሳተፉና እንዲነቃቁ ያድርጉ።
- በቅድሚያ ተማሪዎች ምንባቡን በለሆላስ እንዲያነቡት ያድርጓቸው።
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸውና እንዲያነቡላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸውና የከንፈር እንቅስቃሴ እያዩ እንዲረዱ ያድርጉ።

የንባብ ሂደት

ተግባር

- ምንባቡን ተማሪዎች በአንቀፅ በአንቀፅ እየተከፋፈሉ በየተራ እንዲያነቡት ያድርጉ።
- ንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እንዲሳተፉ ያበረታቷቸው።

አንብቦ መረዳት

ተግባር

- የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ በተቻለ መጠን ተማሪዎቹ ምክንያታዊ ሆነው መልሳቸውን እንዲሰጡ ያበረታቷቸው፤

እርማትም ይስጧቸው።

ምዘና

- አንብበው መረዳታቸውን ድህረ ንባብ ጥያቄዎችን በማለራት መገምገም፤
- አካል ጉዳተኛና አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ በንቃት ተሳትፎ ማድረጋቸውን መፈተሽ፤

ተግባር አንድ፡-

ምንባቡን በሚገባ በማንበብ የሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክል ከሆኑ «እውነት» ስህተት ከሆኑ ደግሞ «ሐሰት» በማለት መልሱ።

፩. እውነት

፪. ሐሰት

፫. እውነት

፬. እውነት

፭. ሐሰት

ተግባር ሁለት፡-

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከተሰጡት አማራጮች መካከል በምንባቡ መሰረት ተስማሚውን መልስ ምረጡ።

፩. ለ

፪. ሐ

፫. መ

፬. ሀ

፭. ሀ

፮. ሐ

ክፍል አራት፡- ጽሕፈት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር አንድ፡-

መምህር!

- ተማሪዎቹ በመማሪያ መፅሀፋቸው ላይ ተዘበራርቀው የቀረቡትን

ዓረፍተ ነገሮች አስተካክለው እንዲጽፉ ያድርጓቸው።

ተግባር ሁለት፡-

- በመጽሀፉ ላይ ተጀምሮ ያላለቀውን አንቀጽ ሀሳብ ሊያሟሉ የሚችሉ ዓረፍተ ነገሮችን ጨምረው እንዲያጠናቅቁ ያበረታቷቸው፤ እርማትም ይስጧቸው።

ምዘና

- የተዘበራረቁ ዓረፍተ ነገሮችን አስተካክለው አንቀፅ መፃፋቸውን ማረጋገጥ፤
- በጅምር የቀረበውን አንቀፅ ሀሳቡን ጠብቀው መጨረሻቸውን መፈተሽ፤

የሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ቅደም ተከተል በማስተካከል አንቀፅ ፃፉ

፩. ሐ

፪. ሀ

፫. ሠ

፬. መ

፭. ለ

ክፍል አምስት፡- ቃላት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- ✓ ተማሪዎች አውዳዊ ፍችን በተመለከተ መማሪያ መጽሐፋቸው ላይ ያለውን ማስታወሻ እንዲወስዱ ያግዟቸው።
- ✓ በመማሪያ መጽሐፉ ውስጥ ከምንባቡ ለወጡ ቃላት አውዳዊ ፍች እንዲሰጡ በምሳሌ ያሳይዋቸው።
- በተጨማሪም ቃላትን ከተመሳሳይ ፍቻቸው ጋር እንዲያዛምዱ ያድርጓቸው፤ እርቸው።ማትም ይስጧቸው።

ምዘና

- አውዳዊ ፍችን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- ለቃላት አውዳዊ ፍች መስጠታቸውን ማየት፤
- ተመሳሳይ የሆኑ ቃላትን በትክክል ማዛመዳቸውን መገምገም፤

ተግባር ሁለት፡-

ክፍል ሶስት በቀረበው ምንባብ መሰረት በ «ሀ» አምድ ለተሰጡት ቃላት ተመሳሳያቸውን በ«ለ» ዓምድ ካሉት በመምረጥ አዛምዱ።

፩. ሐ

፭. ሸ

፪. ሰ

፮. ቀ

፫. ረ

፯. ሠ

፬. መ

፰. ሀ

ክፍል ስድስት፡- ሰዋስው

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር !

- የቋንቋ መዋቅርን በተመለከተ በመማሪያ መፅሀፉ ላይ የቀረበውን ማስታዎሻ እንዲወስዱ ያድርጓቸው።
- በምሳሌ አስደግፈው መጠነኛ ገለፃም ያድርጉላቸው።

በመቀጠልም፡-

- ተማሪዎች የመምህራንን የስራ ስነምግባር በተመለከተ መረጃ በመሰብሰብ የቋንቋውን ተገቢ መዋቅር ጠብቀው ድርሰት እንዲፅፉ ያድርጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች መፃፍ እንደሚኖርባቸው ይንገሯቸው።
- የፃፉትን አንቀፅ እርስ በእርስ በመቀያየር እንዲተራረሙ ያድርጓቸው።
- በመጨረሻም እርስዎ እርማት ይስጧቸው። በቃልም ሆነ (ጎበዝ፣ በጣም ጎበዝ፣ በርታ፣ በርች ወዘተ) በሌላ በሚችሉት ነገር ማበረታቻ ያድርጉላቸው።

ምዘና

- የቋንቋ መዋቅርን በተመለከተ አጭር ማስታዎሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- የቋንቋን ተገቢ መዋቅር ጠብቀው ድርሰት መፃፋቸውን መፈተሽ።
- ሁሉም ተማሪዎች መፃፍ መቻላቸውን መገምገም።

ምዕራፍ ሁለት

ባህላዊ ቅርስ

(ክፍለ ጊዜ12)

የምዕራፉ አላማዎች፡- ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- የሌሎችን ሀሳብ በጥሞና ያዳምጣሉ፤
- የባህላዊ ቅርስን ምንነት ያብራራሉ፤
- የተለያዩ የቅኔ አፈታት ዘዴዎችን ተጠቅመው ቅኔዎችን ይፈታሉ፤
- ከምንባቡ የወጡ አዳዲስ ቃላትን ፍቺ ይሰጣሉ፤

የምዕራፉ ይዘቶች፡-

- በአትኩሮት ማዳመጥና መመለስ
- ውስብስብ ሁኔታዎችን መተረክ
- ማንበብና ዘገባ
- አከራካሪ ዕሁፍ
- የቅኔ አፈታት ዘዴዎች
- አዳዲስ ቃላት
- የአሁን ጊዜ ግስ

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥ

ቅርሶች በኢትዮጵያ

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ማዳመጥ

ተግባር

መምህር!

«ቅርሶች በኢትዮጵያ» የሚለውን ምንባብ ለተማሪዎችዎ
አማክረውባቸው፡

- በተማሪ መጽሐፍ ላይ የተቀመጡትን የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች እንዲሰሩ ያድርጓቸው፡፡
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ፡፡
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው፡፡

የማዳመጥ ሂደት

ተግባር

- ምንባቡን በዝግታ እና በተመጣጠነ የድምጽ ደረጃ ያንብቡላቸው፡፡
- እየተከታተሉዎት መሆናቸውን ለማረጋገጥ የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎችን ይጠይቋቸው፡፡
- በትኩረት እንዲከታተሉዎት ምክር ይለጉሏቸው፡፡
- ተማሪዎችዎ ለሚሰጧቸው ምላሾች ያበረታቷቸው፡፡

አዳምጦ መረዳት

ተግባር

- የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ ምክንያታዊ እንዲሆኑ

ያበረታቷቸው።

- የቀረቡትን ጥያቄዎች በእርሶ መሪነት በቃላቸው እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እኩል ተሳትፎ እንዲኖራቸው ያድርጉ።
- ለሚሰጡት መልስ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው።

ምዘና

- ካዳመጡት ምንባብ ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- ሁሉም ተማሪዎች የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን መስራት መቻላቸውን መቃኘት፤
- ለሚሰጡት ምላሽ ምክንያታዊ መሆናቸውን መዳሰስ፤

ቅርሶች በኢትዮጵያ

ቅርስ የህዝቦች ማንነት የሚገለፅበትና የረጅም ዘመን ባህላቸውንና ታሪካቸውን እንዲገነዘቡ የሚረዳ ቁሳዊና መንፈሳዊ ሀብት ነው። ከምንጩ አንጻር በአንድ በኩል በተፈጥሮ የታደልነውን ተፈጥሯዊ ቅርስ ሲመለከት፤ በሌላ በኩል ደግሞ ካለፈው ትውልድ የወረሰነውን ባህላዊና ታሪካዊ ሰው ሰራሽ የፈጠራ ውጤት የሚመለከት ነው። ፡ የቅርስ ቁሳዊና መንፈሳዊ ይዘት በቅድመ ታሪክና በታሪክ ዘመን የሰው ልጅ የፈጠራና የስራ እንቅስቃሴ ውጤት የሆነ፤ የተፈጥሮ የለውጥ ሂደትን የሚገልፅና የሚመሰክር በሳይንስ፤ በታሪክ፤ በባህል፤ በስነጥበብና በዕደጥበብ ይዘቱ ከፍተኛ ተፈላጊነት ዋጋ ያለው ማንኛውም ነገር ነው። የቀደምት አባቶችና እናቶች ኢኮኖሚያዊ፤ ማህበራዊና ፖለቲካዊ ፍላጎታቸውን ለማሟላት ሰርተውና ተጠቅመውበት ትተውት ያለፉትና በዓይን ለመታየትና በጆሮ ለመሰማት የሚችል ሲሆን፤ የብሔር ብሔረሰቦችን ልዩ ልዩ ትርኢቶችና ተመሳሳይ የማህበረሰቡ ወግና ልማዶችን ሁሉ የሚያጠቃልል ነው። በተጨማሪም የብሄራዊ

ማንነት መለያ ማህተም በመሆን በኩል የላቀ አገልግሎት ያላቸውና መስዋዕትነትን ለመዘክር የቆሙ ሀውልቶች፣ ጠላት ድል የሆነባቸው ታሪካዊ ስፍራዎች፣ በጦርነት ጊዜ የተዜሙ ሽላላዎች፣ ግጥሞች፣ ድራማዎች ወዘተ. ሁሉ ይካተቱበታል።

በዓለም አቀፍ የቅርስ መዝገብ ውስጥ የተመዘገቡ የሀገራችን ቅርሶች የተባበሩት መንግስታት የዓለም የቱሪዝም ድርጅት በዓለም ቅርስነት ከመዘገባቸው ቅርሶች መካከል ከፍተኛውን ቁጥር በመያዝ ኢትዮጵያ ከአፍሪካ ሀገራት ቀዳሚ ናት። ኢትዮጵያም ብዛት ያላቸውን ቅርሶች በተባበሩት መንግስታት የትምህርት የሳይንስና የባህል ድርጅት በዓለም አቀፍ ቅርስነት ያስመዘገበች ሲሆን ብሔራዊ ቤተ መዛግት እና ቤተ-መፃህፍት ኤጀንሲ ካሰባሰባቸው የመረጃ ሀብቶች መካከል 12 የስነ-ፅሁፍ ቅርሶች በዩኔስኮ በዓለም ቅርስነት እንዲመዘገቡ አድርጋለች።

መምህር!

ተማሪዎች ለማዳመጥ ክሂል የቀረበላቸውን ርዕሰ ጉዳይ እየተከታተሉ ስለመሆናቸው ለማረጋገጥ የሚከተሉትን የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎች በመጠየቅ ምላሾቻቸውን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ።

- ተማሪዎች ቅርስን በተመለከተ እስካሁን ካዳመጣችሁት ምን ተረዳችሁ?
- በዩኔስኮ የተመዘገቡ የኢትዮጵያ የስነፅሁፍ ቅርሶች ምን ምን ይመስሏችኋል?

በዩኔስኮ ከተመዘገቡ የሥነ-ፅሁፍ ቅርሶች መካከል ስምንቱ በብራና የተፃፉ ሲሆኑ አጼ ቴዎድሮስ ለእንግሊዝ ንግስት ቪክቶሪያ የጻፉት ደብዳቤ፣ የሸዋው ንጉስ ሳህለ ስላሴ ለእንግሊዝ ንግስት የጻፉት ደብዳቤ፣ ዳግማዊ አጼ ሚኒሊክ ለሞስኮው ንጉስ ኒኮላስ ቄሳር 2ኛ የጻፉት

ደብዳቤ እና የዳግማዊ አቤ ምኒልክ ታሪክም በዩኔስኮ ከተመዘገቡ የሥነ-ፅሁፍ ቅርሶች ውስጥ ናቸው።

ከዚህም በላይ ኢትዮጵያ ከላይ ከጠቀስናቸው ቅርሶች ይበልጥ የሚታወቁ እና የሚዳሰሱ ቅርሶች በዩኔስኮ የቅርስ መዝገብ ላይ አስመዝግባለች፡
: እነኚህ ቅርሶቻችንም፡- በአማራ ክልል የሚገኙት የላሊበላ ውቅር አቢያተ ክርስቲያናት፣ የጎንደር ነገስታት ቤተ-መንግስትና የሶሜን ተራሮች ብሔራዊ ፓርክ፣ በትግራይ ክልል የሚገኘው ጥንታዊ የአክሱም ሀውልት፣ በአፋር ክልል የሚገኘው የታችኛው አዋሽ ስምጥ ሸለቆ፣ በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ክልል የሚገኘው የታችኛው ኦሞ ስምጥ ሸለቆ፣ የኮንሶ መልክዓ ምድር አቀማመጥ፣ በደቡብ ክልል የሚገኘው የጢያ ትክል ድንጋይ እና በሐረር ክልል የሚገኘው የሐረር ጀጎል ግንብ ናቸው።

የማይዳሰሱ ባህላዊ ቅርሶቻችን በጉርጎርሳዊያኑ ዘመን አቆጣጠር በ2003 ዓ.ም በተባበሩት መንግስታት የትምህርት፣ የሳይንስና የባህል ድርጅት ጠቅላላ ጉባኤ ባፀደቀው የማይዳሰሱ ባህላዊ ቅርስ ጥበቃ ስምምነት መሰረት የማይዳሰስ ባህላዊ ቅርስ ማለት ክብረ በዓላትን ጨምሮ ብሔር ብሔረሰቦችና ህዝቦች ባህላቸው አድርገው የተቀበሏቸውን ድርጊቶች፣ እውቀቶች፣ ሥነ-ጥበባት፣ ህግጋት፣ እምነቶች፣ ማህበራዊ ክንዋኔዎችና ሥነ-ሥርዓቶችን የሚያካትት ነው። በዚህ እረገድ የመስቀል በዓልንና የሲዳማ ዘመን መለወጫ የጨንበላላ በዓልን በዓለም የውክልና መዝገብ ውስጥ ማካተት ከመቻሉም በላይ የገዳ ስርዓት በ2009 ዓ.ም እና በ2012 ዓ.ም ደግሞ የጥምቀት በዓል በዚሁ መዝገብ ውስጥ ለማካተት የተደረገው ጥረት ተሳክቶ ተመዝግቦዋል።

(ከኢትዮጵያ ቱሪዝም መጽሀፍ እና ከቀድሞው የ11ኛ ክፍል መማሪያ መጽሐፍ ላይ የተገኘን መረጃ በማሻሻል የተወሰደ)

አዳምጦ መረዳት

መምህር!

በተማሪው መጽሀፍ ላይ የተሰጡትን የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎች በጽሁፍ በማሰራት የተማሪዎቹን የአዳምጦ መረዳት ደረጃ ይፈትሹ፡

ተግባር አንድ፡-

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት ትክክል ከሆኑ “እውነት” ስህተት ከሆኑ ደግሞ “ሐሰት” በማለት መልሱ፡፡

፩. ሐሰት

፪. እውነት

፫. እውነት

፬. ሐሰት

፭. እውነት

ተግባር ሁለት፡-

ለሚከተሉት ጥያቄዎች የተነበበላችሁን የማዳመጥ ምንባብ መሰረት በማድረግ ትክክለኛውን መልስ ምረጡ፡፡

፩. ሐ

፪. ለ

፫. መ

፬. ሀ

፭. መ

፮. ለ

ክፍል ሁለት፡- መናገር

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- የመጀመሪያውና የሁለተኛው ጥያቄዎች በክፍል ውስጥ ውይይት ተደርጎባቸው የሚቀርቡ ስለሆኑ ተማሪዎቹን ጥንድ ጥንድ በማድረግ ያቧድኗቸው።
- በተቻለ መጠን የታዊ ስብጥር እንዲኖረው ያድርጉ።
- በቀረቡላቸው ጥያቄዎች ላይ በንቃት እንዲሳተፉ ይዘዟቸው።

በመቀጠልም፡-

- በጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ያድርጓቸው።
- በየቡድናቸው እየሄዱም የግልፅነት ጥያቄ ካለ ገለፃ ያድርጉላቸው።
- በመጨረሻም የተወያዩበትን ሀሳብ በተወካዮቻቸው አማካኝነት ለክፍል ጓደኞቻቸው በንግግር መልክ እንዲያቀርቡ ያግዟቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው።
- ሶስተኛው ጥያቄ ግን መረጃ መሰብሰብን ስለሚጠይቅ ተማሪዎቹ በቤት ስራ መልክ በፅሁፍ እንዲሰሩት ቢያድርጉ መልካም ነው።
- ሁሉም ተማሪዎች የባህልና ቴሪዝም ባለሙያ ወይም ሌላ የሚመለከተውን አካል በመጠየቅ ሰርተው መምጣት እንደሚኖርባቸው ትዕዛዝ ይስጧቸው።

ምዘና

- ሴትና ወንድ ሆነው ለመወያየት መዘጋጀታቸውን መፈተሽ፤
- በተሰጧቸው ርዕስ ጉዳዮች ላይ ውይይት ማድረጋቸውን መከታተል፤
- የተሰጣቸውን የቤት ስራ ባለሙያ ጠይቀው መስራት መቻላቸውን ማረጋገጥ።

ክፍል ሶስት፡- ንባብ

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ንባብ

ተግባር

መምህር!

- ምንባቡን ከማስነበብዎ በፊት መማሪያ መፅሃፉ ላይ ያሉትን የቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች በማቅረብ በውይይት እንዲሳተፉና እንዲነቃቁ ያድርጉ።
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።

የንባብ ሂደት

ተግባር

- ተማሪዎቹ ምንባቡን በለሆላስ እንዲያነቡት ያድርጓቸው።
- ምንባቡን ተማሪዎች በአንቀፅ በአንቀፅ እየተከፋፈሉ በየተራ እንዲያነቡት ያድርጉ።
- ንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እንዲሳተፉ ያበረታቷቸው።

አንብቦ መረዳት

ተግባር

- የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ በተቻለ መጠን ተማሪዎቹ ምክንያታዊ ሆነው መልሳቸውን እንዲሰጡ ያበረታቷቸው፤ እርማትም ይስጧቸው።

ምዘና

- አንብበው መረዳታቸውን ድህረ ንባብ ጥያቄዎችን በማሰራት መገምገም፤
- አካል ጉዳተኛና አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ በንቃት ተሳትፎ ማድረጋቸውን መፈተሽ፤

አንብቦ መረዳት

ተግባር አንድ፡-

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሰረት ትክክል ከሆኑ «እውነት» ስህተት ከሆኑ ደግሞ «ሐሰት» በማለት መልሱ፡፡

፩. እውነት ፪. እውነት ፫. ሐሰት ፬. እውነት ፭. ሐሰት

ተግባር ሁለት፡-

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከተሰጡት አማራጮች መካከል በምንባቡ መሰረት ተስማሚውን መልስ ምረጡ፡፡

፩. ለ

፪. መ

፫. ለ

ተግባር አራት የትምህርቱ አቀራረብ

- ስለ ቅኔ ምንነት ከ7ኛ የተማሩትን በማስታወስ መጠነኛ ክለሳ ያድርጉላቸው
- ስለ ቅኔ አይነቶች አጋዥ መጻሐፍትን ይጠቀሙና ገለጻ ያድርጉላቸው
- ስለቅኔ አፈታት ዘዴን በምሳሌ በማስደገፍ ማብራሪያ ይስጧቸው
- የተለያዩ ቅኔዎችን መፍታት ተማሪዎች እንዲለማመዱ ያድርጓቸው፡፡

ክፍል አራት ጽሕፈት

የትምህርቱ አቀራረብ ተግባር

መምህር!

- አከራካሪ ድርሰትን በተመለከተ በተማሪዎች መማሪያ መፅሃፍ

ላይ የቀረበውን አጭር ማስታወሻ እንዲፅፉት ያድርጓቸው።

- አካራካሪ ድርሰት እንዴት እንደሚፃፍ ከቀረበው ምሳሌ በመነሳት ግልፅ ያድርጉላቸው።
- «ባህላዊ ቅርሶችን የመጠበቅ ሀላፊነት ያለው መንግስት ወይስ እያንዳንዱ ግለሰብ? በሚል ርዕስ ባለ ሶስት አንቀፅ ድርሰት እንዲፅፉ ይዘዟቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች መፃፍ እንደሚኖርባቸው ይንገሯቸው።
- የፃፉትን አንቀፅ ለንደኞቻቸው እንዲያነቡላቸው ያድርጉ።
- በመጨረሻም ግብረመልስ ይስጧቸው። ያበረታቷቸውም።

ምዘና

- አካራካሪ ድርሰትን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- ባለሶስት አንቀፅ አካራካሪ ድርሰት መፃፋቸውን መዳሰስ፤
- ሁሉም ተማሪዎች ፅፈው መምጣታቸውን መፈተሽ፤
- የፃፉት ድርሰት አካራካሪ ድርሰት መሆኑን መገምገም

ክፍል አምስት፡- ቃላት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- ተማሪዎች በመማሪያ መጽሃፉ ውስጥ ከምንባቡ የወጡ ቃላትን አውዳዊ ፍቺ ተጠቅመው አረፍተ ነገር እንዲመሰርቱ በምሳሌ ያሳይዋቸው።
- ለቃላት አውዳዊ ፍቺ ለቃላት አውዳዊ ፍቺ እንዲሰጡ ይዘዟቸው።

- በተጨማሪም ቃላትን ከተመሳሳይ ፍቻቸው ጋር እንዲያዛምዱ ያድርጓቸው፤ እርማትም ይስጧቸው።

ምዘና

- ለቃላት አውዳዊ ፍቺ መስጠት መቻላቸውን መፈተሽ፤
- ተመሳሳይ የሆኑ ቃላትን በትክክል ማዛመዳቸውን መገምገም፤
- ስለቅኔ ምንነት የቃል ጥያቄ በመጠየቅ መረዳታቸውን ይፈትሹ
- ስለቅኔ አፈታት ዘዴዎች በተማሩት መሰረት እየሰሩ እንደሆኑ ያረጋግጡ

ተግባር፡-በምንባቡ መሰረት በ «ሀ» አምድ ለተሰጡት ቃላት ተመሳሳያቸውንበ«ለ» አምድ ካሉት በመምረጥ አዛምዱ።

፩. ሰ	፩. ሸ
፪. ረ	፪. ለ
፫. መ	፫. ሀ
፬. ሠ	፬. ሐ

ክፍል ስድስት፡- ሰዋስው

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- የኅላፊ ጊዜን በተመለከተ በመማሪያ ጽሁፉ ላይ የቀረበውን ማስታዎሻ እንዲወስዱ ያድርጓቸው፤
- በምሳሌ አስደግፈው መጠነኛ ገለፃም ያድርጉላቸው።

በመቀጠልም፡-

- ከቀረቡላቸው ዓረፍተነገሮች ውስጥ የአሁን ጊዜ ግስን የያዙ ዓረፍተነገሮችን እንዲለዩ ያድርጉ።
- በተጨማሪም የአሁን ጊዜ ግሶችን ተጠቅመው በራሳቸው ዓረፍተነገር እንዲመሰርቱ ያግዟቸው።

ምዘና

- የኅላፊ ጊዜን በተመለከተ አጭር ማስታዎሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- የአሁን ጊዜ ግን የያዙ ዓረፍተነገሮችን መለየት መቻላቸውን መገምገም፤
- የአሁን ጊዜ ግሶችን ተጠቅመው ዓረፍተነገር መመስረት መቻላቸውን መፈተሽ።

ምዕራፍ ሶስት ሰብዓዊ እሴቶች

(ክፍለ ጊዜ 12)

የምዕራፉ አላማዎች፡- ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች

- አዳምጠው መልዕክቱን ይመዝናሉ፤
- ሰዎችን ስለማክበር ምንነት ያብራራሉ፤
- ከሌሎች ጋር ምልልስ ያደርጋሉ፤
- የሰብዓዊ እሴቶች አላባውያንን ይዘረዝራሉ፤
- የቀረበላቸውን ጽሁፍ በመመዘን የተገነዘቡትን በአራት አንቀጽ ይጽፋሉ፤

የምዕራፉ ይዘቶች፡-

- እያዳመጡ መመዘን
- ተመዛኝ ፅሁፍ
- በኢ-መደበኛ ንግግር መግባባት
- ድርብ ቃላት
- አንብቦ መልዕክቱን መረዳት
- ነጠላና ብዙ ቁጥር
- አዳዲስ ቃላት

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥ

ዶክተር ካትሪን ሀምሊን

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ማዳመጥ

ተግባር

መምህር!

«ዶክተር ካትሪን ሀምሊን» የሚለውን ምንባብ ለተማሪዎችዎ ከማንበብዎ በፊት፡-

- በተማሪዎች መጽሐፍ ላይ የተቀመጡትን የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።

የማዳመጥ ሂደት

ተግባር

- ምንባቡን በዝግታ እና በተመጠነ የድምጽ ደረጃ ያንብቡላቸው፡
- በመቀጠልም ምንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲመልሱ ያበረታቷቸው።
- በትኩረት እንዲከታተሉዎት ምክር ይለግሷቸው።
- ተማሪዎችዎ ለሚሰጧቸውም ምላሾች ያበረታቷቸው።

አዳምጦ መረዳት

ተግባር

- የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው።
- የቀረቡትን ጥያቄዎች በእርስዎ መሪነት በቃላቸው እንዲሰሩ

ያድረጓቸው፡

- ሁሉም ተማሪዎች እኩል ተሳትፎ እንዲኖራቸው ያድርጉ፡፡
- ለሚሰጡት መልስ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው፡፡

ምዘና

- ካዳመጡት ምንባብ ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- ሁሉም ተማሪዎች የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን መስራት መቻላቸውን መቃኘት፤
- ለሚሰጡት ምላሽ ምክንያታዊ መሆናቸውን መዳሰስ፤

ዶክተር ካትሪን ሐምሊን

ዶክተር ካትሪን ሐምሊን እ.አ.አ በ1924 ሲድኒ አውስትራሊያ ውስጥ ተወለዱ፡፡ እ.አ.አ በ1959 ወደ ኢትዮጵያ ሲመጡ እቅዳቸው ሦስት ሳምንት የመቆየት ብቻ ቢሆንም በርካታ ሴቶች ህክምና እንደሚያስፈልጋቸው በመገንዘብ ከመሄድ ይልቅ መቆየትን መረጡ፡፡ እ.አ.አ በ1974 አዲስ አበባ ውስጥ የመጀመሪያ የሆነውን የፌስቲላ ሆስፒታል አሰሩ፡፡ ይህ ሆስፒታል ከ45 ሺ በላይ የሆኑ ኢትዮጵያውያን ሴቶችን ከህመም ፈውሶ መደበኛ ሕይወታቸውን እንዲመሩ አድርጓል፡፡

ዶክተር ካትሪን ሴቶችን የመርዳት ተግባራቸው በማከም ብቻ የተገደበ አልነበረም፡፡ አዋላጅ ነርሶችን የማሰልጠን ሕልማቸውን ለማሳካት በ2000 ዓ.ም የሐምሊን አዋላጅ ነርሶች ማሰልጠኛ ኮሌጅ እንዲቋቋም በማድረግ በርካታ ባለሙያዎች በየገጠሩ እንዲሰማሩ አስችለዋል፡፡ ዶክተር ካትሪን ሐምሊን ከግማሽ ክፍለ ዘመን በላይ ያለ እድሜ ጋብቻንና የተራዘመ ምጥን ተከትሎ በሚከሰት ሽንትና ሰገራን መቆጣጠር ያለመቻል ችግር ይሰቃዩ የነበሩ በርካታ ሺህ ኢትዮጵያውያንን ሲታደጉ ኖረዋል፡፡

ዶክተር ካትሪን የአዲስ አበባውን ጨምሮ በሃገሪቱ ስድስት የሐምሊን

ፌስቱላ ሆስፒታሎችን በማቋቋም ሴቶች ከሚገጥማቸው የፌስቱላ በሽታ በነጻ ታክመው እንዲወጡ ከማድረግ ባሻገር ይደርስባቸው ከነበረ የመገለልና የስነ ልቦና ስብራት መታደግ ላይ ለስልሳ አመት ያህል ሰርተዋል

መምህር!

ተማሪዎች ለማዳመጥ ክሂል የቀረበላቸውን ርዕሰ ጉዳይ እየተከታተሉ ስለመሆናቸው ለማረጋገጥ የሚከተሉትን የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎች በመጠየቅ ምላሾቻቸውን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ።

- ካዳመጣችሁት ምንባብ በመነሳት ዶክተር ካትሪን ሐምሊንን ኢትዮጵያ እንዲቆዩ ያደረጋቸው ነገር ምን ነበር?
- ዶክተር ካትሪን ሐምሊን ሴቶችን በተመለከተ ያከናወኗቸው ተግባራት ምን ምን ነበሩ?

በበጎ ተግባር ላይ ተሰማርተው የበርካታ ኢትዮጵያውያን ሴቶች ችግርን የቀረፉት ዶክተር ካትሪን ሐምሊን በዋጋ ለማይተመነው አበርክቷቸው በርካታ ሽልማቶችንና ክብሮችን ተቀዳጅተዋል። ከነዚህም መካከል፡- የቀዳማዊ ኃይለስላሴ የሰብአዊነት ሽልማት፣ የኦርደር ኦፍ አውስትራሊያ ሽልማት፣ የቀዶ ጥገና ሐኪሞች ኮሌጅ የክብር ወርቅ ሜዳሊያ ሽልማት፣ የአውስትራሊያ ከፍተኛ ብሔራዊ ሽልማት፣ ዓለም አቀፍ የጤና ምክር ቤት የላቀ አፈፃፀም ሽልማት፣ የተባበሩት መንግስታት ድርጅት የሥነ ህዝብ ሽልማት እንዲሁም የኢትዮጵያ የክብር ዜግነትና ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ደግሞ የክብር ዶክተሬት ተበርክቶላቸዋል። ከነዚህ ሽልማቶች በተጨማሪም ካትሪን ሐምሊን እ.አ.አ በ1999 እና በ2004 የኖቤል ሽልማት እጩ ሆነው ቀርበው ነበር።

እ.አ.አ በ2009 «ተለዋጭ ኖቤል» በመባል የሚታወቀውና አስቸኳይ ምላሽ ለሚሹ ዓለም አቀፍ ፈተናዎች ተግባራዊና ተምሳሌታዊ የሆኑ

መፍትሔዎችን ላፈለቁ አካላት የሚሰጠው የ«ራይት ላይብሊሁድ ሽልማት» ተበርክቶላቸዋል። “የኢትዮጵያ እናቶች እናት” በመባል የሚታወቁና የረጅም ዓመት የማህጸን ሀኪም በመሆን ያገለገሉት ዶክተር ካትሪን ሀምሊን በ96 ዓመታቸው መጋቢት 14 ቀን 2012 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል። ስርዓተ ቀብራቸውም በጳውሎስ ወጴጥሮስ ቤተክርስቲያን ተፈፅሟል።

አዳምጦ መረዳት

መምህር!

በተማሪው መጽሀፍ ላይ የተሰጡትን የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎች በፅሁፍ በማሰራት የተማሪዎቹን የአዳምጦ መረዳት ደረጃ ይፈትሹ።

ክፍል ሁለት፡- መናገር

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- ጭውውትን በተመለከተ አጭር በጥቁር ሠሌዳ ላይ በመፃፍ ተማሪዎቹ እንዲገለብጡ ያድርጉ።
- በመቀጠልም መፅሃፋቸው ላይ የቀረበላቸውን ጭውውት ለመስራት አራት አራት ሆነው እንዲሟሉ ያድርጉ።
- ቡድኑ ያታዊ ስብጥር እንዲኖረው ያድርጉ።
- የተለማመዱትን ክፍል ውስጥ በተግባር እንዲያቀርቡ ያግዟቸው።
- ተግባር ሁለት ላይ የቀረቡት ጥያቄዎች በክፍል ውስጥ ውይይት ተደርጎላቸው የሚቀርቡ ስለሆኑ ተማሪዎቹን ሶስት ሶስት በማድረግ ያሟሉ ያቸው።

በመቀጠልም፡-

- በቀረቡላቸው ጥያቄዎች ላይ እንዲወያዩ ይዘዟቸው።

- በየቡድናቸው እየሄዱም የግልፅነት ጥያቄ ካለ ገለፃ ያድርጉላቸው፡
- በመጨረሻም የተወያዩበትን ሀሳብ በተወካያቸው አማካኝነት ለክፍል ጓደኞቻቸው በመረጃ ሰጪ ንግግር መልክ እንዲያቀርቡ ያበረታቷቸው፡፡

ምዘና

- በተሰጧቸው ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ውይይት ማድረጋቸውን መከታተል፤
- ቡድኑ ያታዊ ስብጥር እንዳለው መፈተሽ፤
- ጭውውቱን በተግባር መለማመዳቸውን መቃኘት፤
- በተሰጧቸው ርዕሰ ጉዳይ ላይ ውይይት ማድረጋቸውን መገምገም ፡፡

ክፍል ሶስት፡- ንባብ

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ንባብ

ተግባር

መምህር!

- ንባቡን ከማስነበብዎ በፊት መማሪያ መጽሐፉ ላይ ያሉትን የቅድመ ምንባብ ጥያቄዎች በማቅረብ በውይይት እንዲሳተፉና እንዲነቃቁ ያድርጉ፡፡
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ፡፡
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው፡፡

የንባብ ሂደት

ተግባር

- ተማሪዎቹ ምንባቡን በለሆላስ እንዲያነቡት ያድርጓቸው፡ከዚያ ምንባቡን ተማሪዎች በአንቀፅ በአንቀፅ እየተከፋፈሉ በየተራ

እንዲያነቡት ያድርጉ።

- ንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- ሁሉም ተማሪዎች እንዲሳተፉ ያበረታቷቸው።

አንብቦ መረዳት

ተግባር

- የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ በተቻለ መጠን ተማሪዎቹ ምክንያታዊ ሆነው መልሳቸውን እንዲሰጡ ያበረታቷቸው፤ እርማትም ይስጧቸው።

ምዘና

- አንብበው መገንዘብ መቻላቸውን መፈተሽ፤
- ካነበቡት ጽሑፍ ምን እንደተገነዘቡ ድህረ ንባብ ጥያቄዎችን በማሰራት መገምገም፤
- አካል ጉዳተኛና አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ በንቃት ተሳትፎ ማድረጋቸውን መፈተሽ፤

ተግባር አንድ፡-

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከተሰጡት አማራጮች መካከል በምንባቡ መሰረት ተስማሚውን መልስ ምረጡ።

፩. ለ

፪. መ

፫. ሀ

፬. መ

ተግባር ሁለት፡-

ከዚህ በታች ከምንባቡ የወጡ ቃላት በሰንጠረዥ ቀርበዋል። ከቀረቡትን ቃላት በመምረጥና ባዶ ቦታው ውስጥ በማስገባት ዓረፍተ ነገሩን አሟልታችሁ ዓፉ።

- ፩. ዋልጌ
- ፪. የቂም ዶሴ
- ፫. ጉፍታ
- ፬. ቀዬ
- ፭. ወሽካታ
- ፮. ልህቀት
- ፯. ፊት ማሳየት
- ፰. ጥሩር

ክፍል አራት፡- ጽሕፈት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- በቅድሚያ ተማሪዎች በመማሪያ መጽሐፋቸው ላይ የቀረበላቸውን የቢጋር ማስታወሻ በደብተራቸው እንዲገለብጡ ይዘዟቸው።
- የቀረበላቸውን ቢጋር መነሻ በማድረግ በተሰጣቸው ርዕሰ ጉዳይ ላይ ቢጋር እንዲያዘጋጁ ያድርጓቸው።
- በመቀጠልም ባዘጋጁት ቢጋር መሰረት ባለ አራት አንቀፅ እንዲፅፉ ያበረታቷቸው።
- የፃፉት አንቀፅ ባዘጋጁት ቢጋር መሰረት መሆኑን ይዩላቸው። ማስተካከያም ያደርጉላቸው።
- በተጨማሪም በሚፈልጉት ርዕሰ ጉዳይ ላይ አመዛዛኝ ፅሁፍ እንዲፅፉ ትዕዛዝ ይስጧቸው።
- በመጨረሻም ግብረ መልስ ይስጧቸው፤ ማበረታቻም ያድርጉላቸው።

ምዘና

- ንድፍ (ቢጋር)ን በተመለከተ አጭር ማስታወሻ መፃፋቸውን መፈተሽ፤
- ቢጋር አዘጋጅተው በተሰጣቸው ርዕሰ ጉዳይ ላይ ባለ አራት አንቀፅ አመዛዛኝ ድርሰት መፃፋቸውን ማረጋገጥ፤
- በፈለጉት ርዕሰ ጉዳይ ላይ አመዛዛኝ ፅሁፍ መፃፋቸውን መገምገም፤

ክፍል አምስት፡- ቃላት

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- በመጀመሪያ ለተማሪዎች የድርብ ቃላትን ምንነት ያስረዷቸው፤
- አጭር ማስታወሻም ያስይዟቸው፡፡

በመቀጠልም፡-

- በዓረፍተ ነገር ውስጥ ድርብ ቃላትን በማስገባት እንዲጠቀሙ ያድርጓቸው፡፡

ምዘና

- የድርብ ቃላትን ምንነት በተመለከተ ማስታወሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- በዓረፍተ ነገር ውስጥ ድርብ ቃላት መጠቀም መቻላቸውን መገምገም፤

ተግባር አንድ፡-

በሚከተለው ሰንጠረዥ ውስጥ ያሉ ድርብ ቃላትን ተጠቅማችሁ ከታች ያሉትን ዓረፍተ ነገሮች አሟልታችሁ ፃፉ፡፡

፩. ሰላማዊ ሰልፍ

፪. መቅረፀ-ድምፅ

- ፫. ሸክላ ድስት
- ፬. ብረት-ማጣድ
- ፭. ቤተ-መንግስት
- ፮. አውራ ጎዳና
- ፯. አየር-መንገድ

ክፍል ስድስት:- ሰዋስው

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር

መምህር!

- ነጠላ እና ብዙ ቁጥርን በተመለከተ በመማሪያ መጽሀፉ ላይ የቀረበውን ማስታዎሻ እንዲወስዱ ያድርጓቸው፤
- በምሳሌ አስደግፈው መጠነኛ ገለፃም ያድርጉላቸው።

በመቀጠልም:-

- ነጠላ እና ብዙ ቁጥር አመልካች ቃላትን በዓረፍተ ነገር ውስጥ እንዲጠቀሙ ያድርጓቸው።

ምዘና

- ነጠላ እና ብዙ ቁጥርን በተመለከተ አጭር ማስታዎሻ መያዛቸውን ማረጋገጥ፤
- ነጠላ እና ብዙ ቁጥርን በትክክል መጠቀማቸውን መገምገም፤

ምዕራፍ አራት

አጭር ልቦለድ

(12 ክፍለ ጊዜ)

የምዕራፉ አላማዎች፡- ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡-

- አዳምጣችሁ ተመሳሳይ ታሪክ ይናገራሉ፤
- ስለ ፈሊጣዊ ዓነጋገሮችጠቀሜታ ይገልጻሉ
- ስለ አጭር ልቦለድ ምንነት ይገልጻሉ፤
- በጽሁፍ ውስጥ መሸጋገሪያ ቃላትን ይጠቀማሉ፤
- የአጭር ልቦለድ አለባውያንን ይዘረዝራሉ፡፡

የምዕራፉ ይዘቶች፡-

- ታሪክ መንገር
- መመሪያ መሰጣጠት
- ፈሊጣዊ ዓነጋገሮች
- መሸጋገሪያ ቃላት
- የማይዘወተሩ (ኢ-ተዘውታሪ) ቃላት
- ሐረግ

ክፍል አንድ፡- ማዳመጥ

የሕይወት ቅዳጆች

የትምህርቱ አቀራረብ

ቅድመ ማዳመጥ

ተግባር

መምህር!

« የህይወት ቅዳጆች» የሚለውን ምንባብ ለተማሪዎችዎ ከማንበብዎ በፊት፡-

- በተማሪዎች መጽሐፍ ላይ የተቀመጡትን የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች እንዲሰሩ ያድርጓቸው።
- በክፍልዎ ውስጥ አይነስውራን ተማሪዎች ካሉ ጓደኞቻቸው ስዕሉን እንዲገልፁላቸው ያድርጉ።
- በተጨማሪም መስማት የተሳናቸው ተማሪዎች ካሉ ከፊት ወንበር ያስቀምጧቸው።

የማዳመጥ ሂደት

ተግባር

- ምንባቡን በዝግታ እና በተመጣጠነ የድምጽ ደረጃ ያንብቡላቸው
- በመቀጠልም ምንባቡን ገታ አድርገው የማዳመጥ ሂደት ጥያቄዎችን እንዲመልሱ ያበረታቷቸው።
- በትኩረት እንዲከታተሉዎት ምክር ይለግሷቸው።
- ተማሪዎችዎ ለሚሰጧቸውም ምላሾች ያበረታቷቸው።

አዳምጦ መረዳት

ተግባር

- የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን ሲሰሩ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው።

- የቀረቡትን ጥያቄዎች በእርስዎ መሪነት በቃላቸው እንዲሰሩ ያድረጓቸው፡
- ሁሉም ተማሪዎች እኩል ተሳትፎ እንዲኖራቸው ያድርጉ፡፡
- ለሚሰጡት መልስ ምክንያታዊ እንዲሆኑ ያበረታቷቸው፡፡

ምዘና

- ካዳመጡት ምንባብ ማስታወሻ መያዛቸውን መፈተሽ፤
- ሁሉም ተማሪዎች የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን መስራት መቻላቸውን መቃኘት፤
- ለሚሰጡት ምላሽ ምክንያታዊ መሆናቸውን መዳሰስ፤

የሕይወት ቅዳጆች

....ሰለሞን ያፌድ መዝሙር ት/ቤት ፊት ለፊት ያሉ መደዳ የንግድ ቤቶች በጀርባቸው ካዘልዋቸው መኖርያ ቤቶች አንዱን ባለ አንድ ክፍል በአንድ መቶ ሃያ ብር ተከራይቶ ይኖራል፡፡ የተንጋደደውን የግቢውን የቆርቆሮ አጥር በር ከፍቶ እንደገባ በቀጭን ቦይ የሚወርደውን የሽንት ቤቱን እንባ ተራምዶ ዘለቀ፡፡ እዚህ ጊቢ ተከራይቶ ከገባ ጀምሮ የመንደርተኛው መጻዳጃ የአስመጥጡኝ ለቅሶውን እንዳሰማ አለ፡፡ እንባው አንዴ እየጠቆረና እየወፈረ፤ አንዴ እየቀጠነና ውሃ እየመሰለ ክረምት ከበጋ ግቢውን አቋርጦ ቢፈስም፤ የመጻዳጃ ቤቱን ለቅሶ እዚህ ግባ ያለው የለም፡፡

ሰለሞን የቤቱን በር ከፍቶ እንደገባ ባለረዥም ማንጠልጠያ የመጸህፍት መያዣ ቦርሳውን ፍራሹ ላይ ወረወረው፡፡ ሁለቴ ተራመደና በወር ሰላሳ ብር በሚከፍልበት የሽቦ አልጋ ላይ በጀርባው ተንጋለለ፤ ደክሞታል፡፡

ረሃቡ ነው ወይስ ሀሳብ ያደክማል! አልጋው ላይ እንደተንጋለለ፤ «ግን በእግር መንዝ ነው በሀሳብ መንዝ የበለጠ የሚያደክመው?» እራሱን ጠየቀ። በረሃቡ ላይ ሀሳብ መጨመር አልፈለገም፤ አይኑን ጨፈነ፤ በድርጊቱ ፈገግ አለ። መጨፈኑ አለማየት እንጂ አለማሰብ እንደማያስችለው ሲገባው «ምናለ ህሊናንም መጨፈን ቢቻል» ብሎ አሰበ።

መምህር!

ተማሪዎች ለማዳመጥ ክሂል የቀረበላቸውን ርዕሰ ጉዳይ እየተከታተሉ ስለመሆናቸው ለማረጋገጥ የሚከተሉትን የማዳመጥ ጊዜ ጥያቄዎች በመጠየቅ ምላሾቻቸውን ለክፍል ጓደኞቻቸው እንዲናገሩ ያድርጉ።

- ሰለሞን ቤት ውስጥ አሉ ተብለው ከተዘረዘሩ ቁሳቁሶች ውስጥ ቢያንስ ሁለቱን ጥቀሱ?
- ከዘህ በኋላ ሰለሞን ምን የሚያጋጥመው ይመስላችኋል?

ወዲያው «ሰሌ» የሚል የቤት ድምጽ ጠራው።

«ጠረጴዛ ላይ አስቀምጪው ድርሳን።» አለ፤ አይኑን እንደጨፈነ፡
: በምሳ ሰዓት ወደ ግቢ ከመጣ በመጀመሪያ ቤቱ የምትመጣው ድርሳን ናት። ድርሳን የቤት አከራዩ የእንጀራ ጋጋሪዋ የእትዬ ውዴ ልጅ ናት። ሁለት እንጀራ በማይካ ዝርግ ሳህን በላዩ ላይ ቢጫ ዳንቴል ጣል አርጋ ከች ትላለች። ሂሳቡን አስቦ በወር ይከፍላቸዋል።

«ሰሌ ምነው? አመመህ እንዴ? እንጀራውን እያስቀመጠች ጠየቀችው።»

«አላመመኝም። እርቦኝ ነው!» አሁንም አይኑን እንደጨፈነ መለሰ።
«ቀልደህ ሞተሃል!» ብላው ወጣች። ሰለሞን ለጓደኞቹ የደበቀውን ረሃቡን ተናግሮ ንዴቱን ተወጣ።

«ግን ያላመነችኝ ለምንድን ነው? እራሱን ጠየቀ። «እንዴት

ታምናለች።»የሁለተኛ ድግሪ ተማሪ መሆኔን እንጂ ሌላውን
ችግራን መቼ አውቃ አሁንም አይኑን አልገለጠም። የቤቱ ብርሃን
ሲደበዝዝ፣ቆሌውን ሲከብደው «ወይኗ» ብሎ ተጣራ።
«አቤት ጋሼ ሰለሞን» አለችውና በትናንሽ እግሮቿ ወደ ውስጥ
ዘለቀች።

«ፍራሹ ጫፍ ላይ ሁለት ብር አለልሽ።»

«የአንድ ብር ስኳር፣ የሃምሳ ሳንቲም ሻይ ቅጠል ገዝተሽ ነይ»

«ጋሽ ሰለሞን ብሩ የለም!»

«ቦርሳውን ዞር አድርጊና በደንብ ፈልጊው።»

«አግኝቼዋለሁ። መልሱን ጋሽ ሰለሞን?»

« ውሰጂው።» እየሮጠች ወጣች።

ስትመለስ ሰለሞን ተነስቷል። አይኑን አፍጥጦ እንጀራ በሚጥሚጣ
ይበላል። ከሚበላው አንድ እንጀራ ላይ ቆርሶ በሚጥሚጣው ላይ
አንደባሎ ጠቀለለና ሰጣት፤ ሚጥሚጣ ትወዳለች። ገና አስር አመቷ
ቢሆንም የሚያቃጥል ነገር ነፍሷ ነው፤ የሚለበልባትን ህይወት ለሰስ
ያደርግላታል...።

(በድሉ ዋቅጂራ 2006፣19-22፣ያልተከፈለ ስለት መጠነኛ መሻሻል ተደርጎበት)የቀረበ

አዳምጦ መረዳት

መምህር!

በተማሪው መጽሀፉ ላይ የተሰጡትን የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎች
በፅሁፍ በማሰራት የተማሪዎቹን የአዳምጦ መረዳት ደረጃ ይፈትሹ።

ክፍል ሁለት፡- መናገር

የትምህርቱ አቀራረብ

ተግባር